

Høringsuttalelse 12.11.2019: ang endringer i barnehageloven

Fra Berit Bae

Professor emerita, Oslomet

Det er prisverdig at departementet vil styrke barnehageloven i retning av at barn får et godt barnehagemiljø. Det foreliggende forslaget har imidlertid svakheter som bør rettes opp, hvis lovforslaget skal være egnet til å bidra til at barn i barnehager får et godt barnehagemiljø.

Jeg har oppsummert mine kommentarer under noen punkter.

1. ang henvisningen til grunnlovens § 104 og barnets beste .

Departementet henviser til § 104 i Grunnloven, men det kan stilles spørsmål om betydningen av den er ivare tatt på en velegnet måte. Paragraf 104 slår fast at » Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». I barnehager er det mange forhold som berører barn, og hensynet til barnets beste burde vært nedfelt i en egen paragraf i barnehageloven, slik at det ble gjeldende for ulike sider av barnehagevirksomheten.

I departementets forslag er hensynet til barnets beste lagt inn som et 4. avsnitt under § 3 om barns medvirkning, og skal bare vurderes i forhold til spørsmål som har å gjøre med barns medvirkning. Dermed reduseres den passen og betydningen vurderinger ang barnets beste skal ha.

Grunnloven inkludert paragraf 104 er overordnet annen lovgivning, og kan ikke uten videre reduseres til en punkt under en annen paragraf, slik det er gjort i departementets forslag. For å følge opp § 104 burde barnets beste vært formulert i en egen paragraf, slik det ble foreslått av Øieutvalget (NOU: 1 2012). I denne NOUen finnes prinsipielle begrunnelser for å styrke barnets beste i barnehagelovgivningen. Å bygge videre på dette arbeidet ville vært en bedre alternativ og mer i tråd med Grunnloven, enn det foreliggende forslaget .

2. Lovforslaget bærer preg av tilpasning til lovgivningen for skolen, uten å ta hensyn til viktige forskjeller mellom de to institusjonene

Igjen er det prisverdig at man vil at barn i barnehage på linje med skolebarn skal få et godt psykososialt miljø i barnehagen. Men tatt i betraktning av viktige institusjons forskjeller mellom barnehage og skole, er det problematisk å direkte overføre retningslinjer som gjelder i den ene institusjonen til den andre. Det er mange forhold som er annerledes i barnehagesammenheng, særlig knyttet til personalets sammensetning, tilstedeværelse og kompetanse. Eksempelvis: I barnehagen har under halvparten av personalet en profesjonell utdanning. Uten relevant kompetanse kan det være vanskeligere for de involverte å vurdere hva som er krenkelser, hvordan man skal gripe inn, og hva som er relevant å formidle videre. Barnas varierende alder og utvikling spiller også inn og krever adekvat bakgrunnskunnskap for nyanserte vurderinger av ulike handlinger barna imellom. Mangelfull kompetanse kan føre til tvilsomme vurderinger av psykososial adferd og bidra til å skape nye problemer for

barn og foreldre. I en situasjon hvor mange barnehager mangler barnehagelærere og deres tilstedeværelse hele dagen, vil også dette kunne føre til vanskeligheter med oppfølging.

For tiden pågår det også et arbeide om endringer i opplæringslova. I den grad man ønsker å samkjøre barnehageloven med skolens, kan det være hensiktsmessig å avvente hva dette utvalget har å si på relevante områder, før man prøver å overføre regler som er antatt å fungere i skolen til barnehagefeltet. Det gjelder også hvordan man forstår betydningen av grunnlovens § 104 og andre grunnlovsparagrafer i pedagogiske institusjoner.

3. Hvorfor følger man ikke opp stortingsvedtak fra 2016 ?

Barnegruppens sammensetning og størrelse er en av de faktorene som skaper premisser for det psykososiale miljøet i barnehagen. Derfor begrunnet og foretatt Øieutvalget (NOU :1 2012) at dette burde reguleres med en egen paragraf i barnehageloven. Dette aspektet er overhodet ikke berørt i det foreliggende lovforslaget. Dette er kritikkverdig i lys av at stortinget i juni 2016 vedtok et forslag om å innføre bestemmelser i barnehageloven om barns rett til å tilhøre en barnegruppe(Oppmodingsvedtak nr. 1008, 7.juni 2016, jfr innst. 348S (2015-2016). I forlengelsen av dette vedtaket sa regjeringen i Prop 1 S (2016-17) at « Regjeringa vil komme tilbake til dette oppmodingsvedtaket på ein eigna måte» s. 116.

Nå, høsten 2019 har altså regjeringen ikke kommet tilbake og gjort noe med dette oppfordringsvedtaket fra Stortinget for over 3 år siden. I lys av hvor viktig barnegruppens organisering og sammensetning er for barnehagens psykososiale miljø, ville det vært høyst relevant å inkludere denne faktoren i forslag til endringer i barnehageloven.

*4. Hvorfor har ikke barn **rett** til et godt psykososialt miljø i barnehagen?*

I det foreliggende forslaget til endringer får ikke barn **rett** til et godt psyko-sosialt barnehagemiljø. Når man tar i betraktning at barn i barnehager er blant grupper som har minst mulighet til på egen hånd å forsvare sine interesser, er det bekymringsfullt at ikke de skal ha samme lovfestede rett som andre grupper i vårt samfunn. Det står i forslag til ny paragraf 20 at barnehagen skal arbeide systematisk for et trygt og godt barnehagemiljø. Men det sies ikke at barn har **rett** til å erfare dette, og det foreslås ikke en egen paragraf ang saken. Det er altså ikke et rettighetsperspektiv som legges til grunn. Dermed åpnes det for andre typer vurderinger hvor barnets beste ikke nødvendigvis ivaretas. Ansvar legges på barnehagen og myndighetenes ansvar og plikt til å følge med på arbeidet for et godt psykososialt miljø blir mindre synlig.

Igjen kan det henvises til Øie- utvalget som behandlet dette spørsmålet og la fram et begrunnet forslag som inkluderte en paragraf om barnets rett til et godt psykososialt miljø. Hvis departementet vil vise at man tar hensynet til barnets beste på alvor, så ville en egen paragraf om rett til et godt psykososialt miljø være et velegnet tiltak.

5. Hastverks arbeide ?

Som helhet bærer lovforslaget preg av hastverk. Eksempelvis kan nevnes at under forslaget til ny § 20 burde 2 avsnitt logisk sett kommet først, i og med at det er overordnet. Et annet eksempel er at det på side 17 i bakgrunnsnotatet henvises til henholdsvis første og andre del av lovbestemmelsen, noe som ikke stemmer overens med teksten i lovforslaget. Arbeidet framstår lite grundig når det gjelder tilpasning til barnehagefeltets karakteristika, og forskningen det vises til i kunnskapsgrunnlaget er beskjeden. Det finnes nyere undersøkelser om barns trivsel, organisering av barnegrupper mm, som det ville vært meget relevant å vise til under kunnskapsgrunnlaget.

6. På bakgrunn av disse kommentarene håper jeg at departementet jobber grundigere med et nytt endringsforslag som er mer i tråd med grunnlovens § 104, og som tydelig viser at de prioriterer barns beste og viktigheten av at barnehagebarn får rett til et godt psykososialt miljø.